

♦ ST. OLAV ♦

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forukuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedt. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen mandag aften, manuskript innen fredag aften.
„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og Ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat: 14161. Redaksjonssekretæren privat: 10693. — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 1, åpent torsdager fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dager fra 10—4. Utbetalinger kun mandag kl. 3—4.

INNHold: Den gamle kristendom og det nye hedenskap. — Fra Meksiko. — To moderne katolske statsmenn: Gil Robles og E. Salazar. — Bokanmeldelser. — Advent. — Protesten. — Herhjemme.

Den gamle kristendom og det nye hedenskap.

Fornylig holdt kardinal Faulhaber atter en tale som har gitt gjenlyd verden over. Vi bringer hermed et resymé av den:

Det er min hensikt nu i det følgende i første rekke å gjøre det klart for alle katolikker hvilken nåde og lykke vi eier i kristendommen, og hvor dårlig vi vilde stå oss på å anta det moderne hedenskap istedenfor vår egen hellige tro. Det vilde være å få stener istedetfor det sunde, nærende brød. For å fastslå en religions sannhet og for å kunde skjelne det ekte fra det falske må man allerførst spørre etter dens Gudsidé, dens forestillinger om Gud.

Vi kristne tror på Guds eksistens.

Vi tror på en personlig Skaper som med uendelig visdom har kalt den synlige verden frem og skapt mennesket i sitt eget billed. Hedenskapet lærer det motsatte: her er det ikke Gud som har skapt menneskene og jorden, her er det menneskene som har skapt sig sine guder i sin egen tankeverden og dannet dem efter sitt billed. Først i tre og sten, senere i mere spirituelle former — en tidlang også ved å gjøre staten til gud.

Vi kristne tror på Guds åpenbaring.

Den uendelige, fullkomne, treenige Guddom har fra sin ophøiethet over alt menneskelig bøiet sig ned til menneskeheten og først åpenbaret sig gjennom profetene og senere i tidens fylde gjennom Kristus og hans apostler. Denne tro på åpenbaringen er den kristne tros grunnlag. Hedningene sa: «Vi vilde ikke vente til Gud selv sendte sitt lys, men lot Prometheus på egen hånd fravriste Olympen det.» Den vantro sier: «Vi tror ikke det som Gud har åpenbart — vi tror kun det som vi kan erkjenne med våre sanser og utforske med vår forstand.»

En av hovedinnvendingene mot åpenbaringsreligionen lyder således: Ifølge sin forhistorie og sine hellige bøker stammer kristendommen fra det fjerne Østerland

og er oss europeere og særlig germanerne helt vesensfremmed. Det er sant at Herrens ord utgikk i åpenbaringen til Palestinas profeter og apostler — det er sant at det hellige land var skueplassen for Kristi liv og virke fra hans vugge til hans grav.

Det er sant at i tankenes sproglige form, i billedene og lignelsene finner vi ofte østerlandske farver i den hellige skrift. Men åpenbaringsens innhold er inspirert av Gud, er Guds ord sendt ovenfra som ildtungene pinsedag — altså ikke vokst frem av Palestinas jord og åpenbart av Israels kjød og blod. Et eller annet sted måtte Guds åpenbaring opfanges — og i sin uransakelige visdom bestemte Gud at det lille land Kanaan skulde være stedet. Jordens folk kommer og går og veksler hyppig sine grenser — kristendommen kan umulig være beregnet bare på ett folkeslags egenart, men må tilhøre alle folk og alle tider likesom solen på himmelen.

Vi kristne tror på Guds bud.

Herren har gjennom samvittigheten og ved sin åpenbaring gitt menneskene sine bud, som vi, hvis vi overhodet anerkjenner Guds suverenitet, er pliktig til å holde — ikke av slavisk frykt, som østerlandenes hedenske religioner krever det på sin despotiske måte, men av personlig innsikt og barnlig kjærlighet. Kristendommen sier: «Tal Herre, din tjener hører!» «Hvad vil du, Herre, at jeg skal gjøre?» Hedningene sier: «Jeg er min egen herre. Jeg vet selv hvad jeg har å gjøre og gir mig selv mine egne bud. Jeg behøver ingen fører.» Men når et menneske selv har trukket sine egne retningslinjer, ut fra sin egen lyst og smak, kan han til enhver tid forandre dem eller helt avskaffe dem — og på et slikt subjektivt grunnlag vil enhver etisk orden og enhver kultur styrte sammen.

Vi kristne tror på Guds Forsyn.

Læren om det guddommelige Forsyn og det guddommelige verdens styre er en trøstefull sannhet. Verdens

historien, folkenes skjebne, det enkelte menneskes livsløp står alt sammen under ledelse av en allmektig og allgod Gud, hvis øie våker når menneskene sover og hvis hånd holder roret fast når stormene raser. Ingen spurv faller til jorden uten hans vilje. Hedningene kjennet vel en skjebne, et upersonlig, hjerteløs noe, symbolisert i nornernes spinn — men intet kjærlig forsyn, fordi de ikke kjenner en personlig Gud eller tror på noe hinsides. Uten tro på noe hinsides blir menneskelivet imidlertid meningsløst, avbrudt og uopfylt. Også i dette spørsmål: forsyn eller skjebne forholder kristendommen og hedenskapet sig til hverandre som lys til mørke.

Hedensk hovmot og kristen ydmykhet.

Hedenskapet er hovmot og selvforgudelse — kristendommens innerste vesen er ydmykhet. Den erkjenner og anerkjenner den uendelige avstand mellom Skaperen og skapningen. Den underkaster sig i frivillig lydighet Guds bud og stålsetter igjennem lydighet viljens frihet. Den ber i ydmykhet: «Skje ikke min, men *din* vilje!» og «jeg søker ikke min vilje, men hans som utsendte mig!» For begge, kristendommen såvel som hedenskapet, har det strenge ord gyldighet: «Til doms er jeg kommet til denne verden forat de, som ikke ser, skal bli seende, og de, som ser, skal bli blinde.»

Uten Kristus ingen kristendom — uten den sanne Kristus ingen sann kristendom. Tre anstøtsstener i kristendommen ligger iveien for hedningene: synden, forløsningen, korset. Den første er *synden*. Dens kjensgjerning kan ingen fornekte — den er en erfaring: vi bærer en dobbelt lov i oss: åndens og kjødets. Vi føler synden i den onde gjernings forbannelse, i tapet av vår sjelefred, i den knuste familielykke, i vår indre forakt og vemmelse for livet. De moderne hedninger sier: «Ved sin syndsbevissthet blir menneskene til sveklinger som mister tilliten til sine egne krefter og synker ned i verdenssmerte og verdensfjernhet. Det vil derfor være langt bedre om denne syndefølelse blev «avskaffet.» Men i kristendommen vekkes ikke bare syndefølelse, men der forløses også fra den, og mennesket blir som skapt på nytt til ny livsglede og arbeidsglede og fylt av ny kjærlighet til familie og folk. Dypt bøiet ber vi: *Mea culpa, mea culpa* — som tynget av en svær byrde. Men ved *Indulgentiam*: «tilgivelse skjenke oss Herren» retter vi oss igjen op med fornyet livsmot.

Selv det vidunderlige ord *forløsning* er for de moderne hedninger en anstøtssten. De mange årtusener før Kristus har bevist at en selvforløsning finnes ikke. En redende hånd måtte utrekkes fra oven mot den som følte sig som fallen i en avgrunn. Kun en vanvittig kan erklære: «Jeg vil heller synke dypere og forgå, når jeg ikke ved *egne krefter* kan redde mig.» Og fra blod og rase kommer ingen forløsning, nettop fordi synden, som forløsningen skal befri oss fra, sitter i blodet — som Paulus sier: «Hvem skal befri mig fra dette dødens legeme?» Der gis kun én Frelser — Menneskesønnen, i hvis blod der er forløsning og tilgivelse for våre synder. Vandre derfor i lyset av den kristne forløsningslære, at ikke den hedenske uforløste fortvilelse skal overfalle eder! Den tredje og største anstøtssten er ordet: *Korset*: Vi har

her nylig hørt si: «Nu må ingen hvile før Tyskland er blitt befridd for Kristus-korset!» La oss som soning for denne gudsbespottelse be: «Vær hilset du hellige Kors!» Det lå i Guds plan: Forløsningen skulde fullbyrdes ved Menneskesønnens død på korset. For menneskelige øine var denne død på korset et sammenbrudd, en ulykke. Ikke så i Guds øine. Nettop fra korset blev Kristus konge, og når han kommer igjen til dommen, vil også korset, hans tegn, bli synlig i himmelens skyer. Vi må altså ikke som de nye hedninger kun se den ene side av korset, den fornedrende, smertefulle, frastøtende — vi må også se den annen side: det kongelig lysende, det seirende tegn, den strøm av velsignelse, som flyter fra det. Paulus har gjennomskuet korsets hemmelighet, når han sier: «Ti, skjønt han blev korsfestet i svakhet, lever han dog ved Guds kraft. Også vi er svake i ham, men vi skal dog leve med ham ved Guds kraft iblandt eder!» For oss kristne er korset ingen anstøt og ingen forargelse, men et kraftens og seirens tegn.

Kristendommen forkynnes av Kirken.

Kirken skal under den Helligånds ledelse, grunnet på Petrus — klippen og hans efterfølgere, vokte og forkynne Kristi sunde lære, oprettholde den sedelige orden og gjennom de hellige Sakramenter formidle Forløsningsnåde. Og når der trenges en sterk autoritet og ledelse til å oprettholde statens orden — hvor meget mer trenges da ikke et autorativt lære- og hyrdeembede for å oprettholde den rette tro og den rette orden i den verdensomfattende Kirke? Heller ikke i det religiøse liv kan noe trives uten en fast ledelse, og Kirken er vokter for den sanne kristendom og pleiemor for hele den kristne kultur. Det bevidner alle den kristne tidsregnings århundrer. I våre dager hører vi uavlatelig beskyldninger mot Kirken, som alle går ut på at det for den kun kommer an på å få verdslig makt og herredømme. Reis dig for denne Kirke og gå inn for den med de ord som blev talt for 1900 år siden, men har gyldighet den dag i dag: «Er dette verk av menneskehender, vil det gå til grunne av sig selv — men er det av Gud, kan I ikke ødelegge det!»

Bli ikke redd, når I hører ordet: *nåde*. Ved den heliggjørende nåde løftes vi til barnekår hos Gud og til andel i det guddommelige liv. Ved den understøttende nåde blir vår forstand oplyst, vår vilje styrket, vår nidkjærhet for det gode vekket. Ved enhver form for nåde får den menneskelige svakhet en tilstrømning av guddommelig kraft. Tro altså ikke de nye hedninger når de sier at nåde er en undervurdering av den menneskelige vilje og en svekkelse av den menneskelige handlingskraft. Tvertom. Ved nåden blir den menneskelige vilje istand til å yde sitt høieste, og den menneskelige handledyktighet ansporet til ennu større virksomhet: «De som håper på Herren får ny kraft — løft eders vinger lik ørnene!»

Bli ikke redd når I hører ordet: *prest*! Presten er nådens formidler. Som i naturens rike det naturlige liv formidles av foreldrene, så formidler i den overnaturlige verden prestene nådens liv. De moderne hedninger sier: «Vi behøver ingen prester med sine botssakramenter —

vi vil heller gå tilgrunne enn la oss redde av andre.» De gjør tillike prestene ansvarlig for alt som går galt — og både ord og handlinger er sikre beviser på at den gamle liberalisme med alle sine slagord ennå ikke er utdødd.

Tro er livsvissnet.

Efter sitt vesen er troen rettet mot de guddommelige og overjordiske sannheter — men samtidig betyr den en stor livsverdi for det jordiske samfundsliv. Når man ikke lenger tror Guds ord vil man med tiden miste troen på menneskenes ord og troskap, og det vilde være en ulykke for hele samfundet. En dikter har sagt, at ved å fornekte Gud vilde man føres til å tvile på enhver erkjennelse, også på sin egen tilværelse: er vi virkelig her eller drømmer vi bare vårt liv? Uten troens lys går vi en mørk vei, den evige tvils vei, en vei uten mening og uten mål.

Bønn er livskunst.

Med troen på Gud lever og dør bønner. Men også omvendt: med bønner lever og dør troen. Kan være at for mange bønneøvelser kan skade den gode bønn, men det er sikkert at det indre liv dør hvis man ber for lite. Det er hedensk om en kristen vil leve en dag igjennom uten å be en bønn, ikke engang et Fadervår. Det er ingen vanære, selv for en germaner, å bøye kne for sin Herre og Gud. Vi står i alle fare for, på grunn av den megen avislesning og radiolytten, på grunn av den stadig uro om oss og tidens forjagede hast, å bli overfladiske og etter hvert sløve. Et stille Fadervår kan igjen gi konsentrasjon og dybde. Jeg tilstår gjerne, at når jeg er trett av det meget arbeid av så forskjellig art som dagen bringer mig: brever, besøk, forvaltningsbetyrninger — og jeg da om kvelden sammen med mine husfeller ber Rosenkransbønner i kapellet, da hviler jeg i ånden efter dagens byrde og hete — da er det som Gudsmoren selv legger sin hånd på det trette hode og tar all tretthet bort. Bønn er en livskunst som er skjult for de vantro.

Samvittighetsfullhet er livsvigsel.

Der kan kun være tale om samvittighetsfullhet hvor samvittigheten retter sig efter Guds bud — altså kun der hvor man føler sig forpliktet til å holde Guds bud, fordi man tror på ham. Hedningene, som gir sig selv lover og avskaffer dem igjen som det passer dem, kan ikke på samme måte tale om samvittighet og samvittighetsfullhet. Et gudløst folk blir et folk uten samvittighet. Vi trenger ikke til nye guder — vi trenger ikke til nye bud. Vi trenger til mer samvittighetsfullhet i å oppfylle de gamle bud, bærepillene i den sedelige orden: familiekjærlighet, den ekteskapelige troskap, den sociale rettferdighet, sannferdigheten. Kristendommen gir dermed samfundslivet mer støtte enn hedenskapet noen gang vil kunne gi.

Dyd og heltesinnelag.

Det moderne hedenskap tror i det minste på ett punkt å ha et

stort forsprang for kristendommen: i å opelske det heroiske menneske. «Vi står i en ny periode av en heltens tidsalder,» blev der nylig forkynt — «den som har sett våre soldater i skyttergravene vet først til hvilken høide det menneskelige mot kan heve sig.» Ja — men ved siden av den kjempende heroisme, som blir en stor og sann tanke tro like til døden, finnes der en moralsk heroisme, den tro pliktoppfyllelser helte-sinnelag, det stille offerlivs, troskapen i det små, forsakelsens og tålmodighetens heroisme — og dette sinnelag er kristendyd. Den stille lidende på sykeleiet, som ansikt til ansikt med sin korsfestede Frelser lider uten å klage, hører også til våre folkehelter. Den kristne ydmykhet som sier ja til Guds suverenitet er mot, en helts mot — og intet overtreffer kristendommen i å fremelske dette sinnelag.

Lysets barn.

Vi vil vandre som «lysets barn» mot det herlige mål, som Kristus har vist oss. Som barn av lyset og forkynnere av lyset! Mørkets makter har søkt å hevde sig: barn blir ikke mer døpte, skolene blir uten religionsundervisning, og alt blir gjort for å innføre et nytt hedenskap og slukke lyset. Samtidig hører vi stemmer som sier at kristendommen har overlevet sig selv. Mot dette setter vi vår livsforsel som en åpen bekjennelse til den katolske kristendom! Ti hedenskap er tilbakeskritt og en dødssynd mot menneskehetens utvikling. Hedenskap er fortvilelse, ti «hedningene har intet håp!» Kristendom er fremskritt, håp og liv. «Den som bevarer min lære skal i evigheten ikke skue døden,» sier Herren. Vi kristne må altså aldri spørre: «Kan vi tro på fremtiden? Har vi ennå noe å håpe?» Kristus gir svaret:

Jeg er opstandelsen og livet.

FRA MEKSIKO

Den meksikanske kulturkamp tilspisses mer og mer. I oktober besluttet deputerkammeret at alle katolske erkebiskoper og biskoper skulde utvises fordi de «hadde forpliktelser mot Vatikanet og derfor var å betrakte som utlendinger». Samtidig blev det henstillet til presidenten å treffe de fornødne foranstaltninger så denne bestemmelse kunde bli gjennomført i hele sin konsekvens. Alle biskopenes eiendommer, residenser o. s. v. blev «nasjonalisert» — altså inndradd til fordel for staten. Samtidig nedsattes en kommisjon som skulde undersøke alle til skolevesenet knyttede embedsmenns og funksjonærers innstilling og avskjedige dem som viste sig å være katolikker eller vennligsinnnet mot katolisismen.

Nu er der utstedt en direkte arrestordre mot den pavelige legat, erkebiskop Ruiz y Flores, hvis han skulde driste sig til å overskride landets grenser.

Erkebiskopen har i lengere tid oppholdt sig i U. S. A., men beskyldes for å ha oppmuntret de meksikanske katolik-

Gjensidige

Norges eldste livsforsikrings-
og livrenteselskap

Stiftet 1847.

ker til «vebnet motstand» imot regjeringens forholdsregler.

Dette skritt er et nytt bevis på hvor lite den paragraf i forfatningen overholdes, som lyder således: «Trosfriheten skal ifølge forfatningen forbli uantastet».

Imidlertid har regjeringen ikke kunnet undgå å merke hvorledes den stadig mer og mer tilspissede kulturkamp bevirker at de styrende makter mer og mer taper terreng ute blandt folket selv — og man har derfor funnet det opportunt å utsende en offisiell erklæring som skal begrunne og undskylde regjeringens anti-kirkelige holdning. Denne erklæring har — som det selvfølgelig var beregnet — også funnet vei til utlandets presse, og har fremkalt livlige kommentarer — ikke så meget fordi noen nasjon ønsker å blande seg inn i landets intime anliggender, men av rent menneskelige grunner, av medlidenhet med andres lidelser, og — ikke minst — fordi man i den katolske presse som katolikk og kristen ikke har funnet det forsvarlig å tie stille når trosfeller ikke alene forfulgtes, men man også gav denne forfølgelse et skinn av rett som det er skjedd i den omtalte erklæring.

Det heter nemlig i den at «den enhetsskole som nu søkes innført i Meksiko på grunnlag av en videnskapslig forklaring av verdensaltet og naturen skal søke på en sund måte å vebne den mottagelige ungdom mot all overtro og alle fordommer. Der kreves en ensartet skoleutdannelse av den opvoksende generasjon for å bringe et helt folk en verdensanskuelse som betyr en fornyelse av hele tankegangen og dermed etterhvert levestetet.» Skolevesenet i Meksiko skal nu bli *socialistisk* innstillet nu i alle sine retningslinjer.

Det vil altså si at Marxismens materialistiske verdensanskuelse skal tvinges inn på et folk som stod i begrep med å forlate disse falske idealer. Hvad denne frase: «å vebne ungdommen mot overtro og fordommer» i virkeligheten betyr, vet vi når vi husker Karl Marx egen erklæring i sin kritikk av den Hegelske rettsfilosofi: «religion er opium for folket!» — en blasfemi som uttaltes i 1844, men som i 1917 er blitt innmeislet av bolsjevikene i muren over et nedrevet kapell i Moskva.

Nu påstår riktignok den meksikanske regjering at denne ateistiske socialisme skal oppfattes i «sin ideelle betydning». Hvor «ideell» den er fremgår imidlertid med all ønskelighet av den ledende statsmann Elias Calles' hele ferd — av hvorledes han oppfatter sitt ansvar for det meksikanske folk og sin kamp mot kapitalismen. Av den forhenværende skolelærer Calles er blitt én av Meksikos rikeste menn, innehaver av store industricentrer og flere landeiendommer og med en beskjeden kapital på 205 millioner gullpesas deponert i Bank of England. Dette tar sig litt rart ut når man husker hvorledes den meksikanske regjering har bebreidet den katolske Kirke at den søkte å vinne materiell fordel.

Imidlertid er den meksikanske erklæring for så vidt klar som den ikke lar noen tvil tilovers for at skolen og ungdomsopdragelsen skal berøves all kristelig innflytelse. Skolens og opdragelsens sosialisering vil fullbyrde

folkets fullstendige avkristning. Man søker derved å ramme Kirken i selve dens livsnerve — og fordi hverken presteskap eller lægfolk vil finne sig i dette godvillig, men modig i tale og skrift hevder at «man skal adlyde Gud mer enn mennesker» faller det ikke vanskelig for regjeringen å stemple de troende kristne som «statsfiender».

Ja — de meksikanske biskoper og prester er de uforsonligste fiender av Antikrist, som setter sine tydelige spor i den meksikanske lovgivning for å komme kristne «fordommer» til livs. Men Meksikos makthavere burde ikke gjøre sig til håndlangere for Antikrist — ingen og intet tvinger dem til å jage Kristus ut av skolene og forfølge prestene og de foreldre som ikke vil tillate det. Dypest sett er det disse makthavere som nu er de virkelige «statsfiender» — bærere av alle de oppløsende tendenser som før eller senere, om de får fritt spillerum, vil ødelegge alt kulturliv.

Regjeringserklæringen hevder trosfriheten — men det er ikke godt å forstå hvad der menes med denne når samtidig parlamentet altså beslutter å utvise alle erkebiskoper og utsteder arrestordre mot dem hvis de skulde vise sig i landet — og dekreterer at én geistlig skal betjene 100 000 mennesker eller fler, så en regulær sjelesorg blir umulig. Når der samtidig organiseres felttog mot helgennavn som betyr noe for befolkningen, og hatet til og med overstiger kirkegårdens murer og befaler fjernet alle krucifiks på gravene — så er det vanskelig å forstå hvad ordet «trofrihet» innebærer som realitet.

Det hjelper heller ikke stort om man søker å dekke sin kristenforfølgelse med sociale argumenter: «Den nye æra i Meksiko betyr folkets endelige frigjørelse fra en tilbakelagt tids hemninger. Det er uriktig hvis man vil oppfatte det som skjer når et folk våkner til selvbevissthet «som en begynnende bolsjevisme».

Vel — mulig ikke den *politiske* bolsjevisme, men at vi står overfor en begynnende *kulturbolsjevisme* kan vel ingen være i tvil om. Og *denne* er i sine åndelige virkninger enu mer fordærlig enn den økonomiske. Det er en hård prøvelsens tid som Kirken i Meksiko nu gjennomlever — én av de store lidelsestider, hvormed Gud tillater sin Kirke hjemsoekt for at den kan stige lutret for det altfor menneskelige i den frem igjen med rensed og fornyet kraft. Fra flere hold har man nemlig beklaget at arbeidet med å danne en kristen social front blev forsømt så de marxistiske agitatorer fikk for stort spillerum. Hvis denne forsømmelse kan tillegges Kirken så soner den nu — også med martyrblood. Til eksempel og eftertanke for oss alle.

Vi oplever nu å få se hvorledes nettop Kirken i forfølgelsestider på det herligste beviser sin åndelige makt og sin udødelige kraft. Derfor tør vi håpe at Meksiko efter denne sin undertrykkelsesperiode vil oppleve en katolsk-kulturell og katolsk-social fornyelse — den som alene kan gi det av borgerkriger så hårdt hjemsoekte land en varig fred.

KONTINGENT for 1935–34 bedes innbetalt snarest.

To moderne katolske statsmenn: Gil Robles og E. Salazar.

Mer og mer ser vi nu at den katolske livsanskuelse vinner terreng, og det ikke alene blandt de brede masser ute i folket, men også blandt Europas ledende katolske statsmenn og politikere, som i stigende grad søker en stadig klarere og klarere orientering mot de katolske sociale prinsipper, slik som disse er blitt utformet i de to store pavelige rundskrivelser «Rerum Novarum» og «Quadragesimo Anno».

En stat — Østerrike — er gått i spissen, og har bygget sin forfatning helt på disse prinsipper. Men ved siden av dette lands to store katolske førere Dollfuss og Schuschnigg kan vi nu også nevne andre navn, og blandt disse i første rekke Spanias Gil Robles og Portugals E. Salazar. Begge representerer de sine lands vilje til å bygge sin materielle og spirituelle fremtid op på kristendommens grunnlag, og da ingen av dem ennå er fylt 40 år, er der håp om at de vil nå sitt mål. Hele deres ferd og alle deres handlinger vidner om en bevisst kristen innsats og fruktene er allerede begynt å vise sig. Ikke minst i den ettertrykkelige måte hvorpå der er demmet op for de ateistiske og bolsjevikiske strømninger, som holdt på helt å ta overhånd i begge land.

*

Den i øieblikket av det øvrige Europa best kjente er Gil Robles i Spania. Han er født i 1898 som sønn av en fremragende rettslærd, og det var næsten en selvfølge at den begavede gutt skulde gå i farens fotspor. Gil Robles tok også doktorgraden i Madrid og blev utnevnt til docent ved universitetet i La Laguna, men hans praktiske og aktive natur kunde ikke føle sig tilfreds ved dette forholdsvis rolige liv. Han måtte søke en ganske annen utløsning for sine krefter, og fant den i en produktiv skribentvirksomhet, særlig i journalistikken, som han ofret sig helt for med så stort held, at han snart blev kalt til å overta redaktørstillingen av det innflytelsesrike dagblad «El Debate». I dette blads spalter fant han det spillerum han trengte for å kunne utfolde sig helt — og han forstod å benytte sig av det.

Men så hadde han også et program for alt han skrev som utelukkende var bygget på realiteter. Han vilde omforme hele det offentlige liv efter kristne prinsipper og danne et skarpt skille mellom de ekte katolikker, særlig den katolske ungdom, og de indifferente innstilte navnekristne. Kristendom skulde ikke være en merkelapp, men dynamisk kraftutfoldelse i handel og vandel. Og det lykkedes for ham. Han fikk dannet et spansk katolsk ungdomsforbund og tømret det sterkt op, så det snart hadde underavdelinger overalt i landet. Ved hyppige utenlandsreiser utvidet han sin horisont så han ikke stivnet til i falsk patriotisme, samtidig med at han knyttet forbindelser med katolske førere i andre land.

Da revolusjonen kom med alle sine antiklerikale utskjelseter, stod han vel rustet til å møte den — til tross for at han var ivrig republikaner og på ingen måte reaksjonær. Allikevel hadde han mot nok til å gå imot de nye makthaveres antireligiøse innstilling, idet han en

uke efter at republikken var blitt proklamert, offentliggjorde et oprop i sitt blad, hvori han kalte til dannelse av en «accion popular» til vern om religionen fedrelandet, moralen, familien og eiendom. Denne «folkeaksjon» grep mektig om sig og vakte mange av det forblindede folk til katolsk selvbevissthet, idet den styrket de svake og opmuntret de motløse ved å gi dem et fast samlingspunkt. Gil Robles blev den utrettelige forkjemper for det katolske Spanias rett — og han blev den store fører. Det var en selvfølge at han blev valgt inn i den lovgivende forsamling, hvor han straks fikk stor anseelse og nød respekt selv hos sine motstandere.

Han utbygget samtidig mer og mer «El Debate» til å bli katolisismens sikre borg, og bare på to år — fra 1931—1933 — steg abonnentantallet fra 80 000 til 200 000. En følge av dette blev hans overlegne seir ved valgkampen i 1933.

Men dette var ingen overraskelse for dem som kjente ham og hans virkemidler. Hans store styrke ligger i den mandige og objektive måte hvorpå han fremfører det han har å si og de rammende ord han velger. Således sa han engang: «Den illusjon som har voldt oss mest skade er at vi har trodd og sagt at Spania er et katolsk land, idet vi har holdt oss til den paragraf i forfatningsloven som dekreterer at den katolske religion er statsreligion. I ly av denne bestemmelse har vi sovet trygt og ligget i den slappe rutines dvale. Vi trodde alt var såre vel når vi så den offisielle religion utfolde sig ved offisielle anledninger, og det generte oss ikke at regjementene i full uniform bivånte gudstjenestene i kaserne om formiddagen, mens de ellers bante og talte uhøvisk som før. De borgerlige kretser overvar gjerne om søndagen den hellige messe, mens de om hverdagene støttet den ateistiske presse med sine penger, skjønt de måtte forstå at den forgiftet folket. Øvrigheten var alltid tilstede når biskopene foretok en eller annen innvielse av en kirke, et skib, en bro o. l. — men de overdrog også en åpenlys gudsfornektelse som Fernando de los Rios en lærestol ved Madrids universitet. Vi oplevet å se at en regjering, som efter forfatningen skulde være «katolsk», begunstige frimureriet og betro ungdommens utdannelse til Kirkens fiender — mens alle katolikker sov videre i den tro, at Spania var og blev et katolsk land!»

*

I Portugal er dr. Salazar nylig blitt regjeringssjef efter først i 7 år å ha vært finansminister. Den nuværende regjering er den tredje som er blitt dannet i løpet av disse år — og den hviler helt på det autoritære prinsipp. Ti dr. Salazar vet hvad han vil. Han er den fødte fører og den mann som Portugal trenger nu. Utpint som landet er av de mange revolusjoner sukker det nu efter en rettferdig styrelse. I mange år har makten ligget hos den øverste hærledelse, og alle politikerne, like op til regjeringssjefer og presidenter, var bare marionetter i generalenes hender. Intrigespill blomstret og egoismen

satt i høisetet, mens landet utpintes av skattebyrder og finansene stadig var i den villeste uorden.

Alt dette er det slutt med nu. E. Salazar kommer like- som Gil Robles fra universitetets kretser og er en svø- ren fiende av militarismens maktbegjær, som han er det av alle dem som i årenes løp bare har søkt å mele sin egen kake på fedrelandets bekostning. Han har med fast hånd tatt kampen op mot alle misbruk og støttes av den personlige respekt som der står av ham, idet han er en hel annen type enn sydlandske politikere ellers pleier å være. Ellers pleier disse å ha ordene som sitt fornemste virkemiddel — de lettbevegelige sydens folk rives fort med av en blomstrende taleflom. Men dr. Salazar taler ikke og han holder heller ikke store fester — han ganske enkelt arbeider. Det er meget sjelden han trær offentlig frem og han skyr enhver form for reklame. Mest av alt minner han om en Cato — om en gammel romer. Også for ham er *salus publica suprema lex*.

Med denne innstilling, med denne uegennyttige optre- den har han imponert portugiserne som har sett ganske andre trekk hos hans forgjengere. Salazar lar sig ikke fotografere og går ikke i selskaper med mindre det gjel- der offisielle representasjonsplikter. «En statsmanns liv skal ikke bygges på anekdoter,» svarte han en dag en gammel venn, som mente han levet for tilbaketrukkent.

Men med hele denne livsførsel er han et lysende eks- empel på katolsk uselvsk opofrelse og tjenende inn- stilling. Modig hevder han den katolske sociale livsans- skuelse som den eneste riktige og praktiserer dens prin- sipp hvor der gis anledning til det. Heldigvis for Por- tugals fremtid har des befolkning et åpent blikk for dr. Salazars store menneskelige verdi — likesom det for- står å vurdere at det er lykkedes ham å bringe orden i statens finanser uten å pålegge nye byrder, så at lan- det nu er et av de få steder hvor statsøkonomien er sund. Salazar har en utmerket støtte i president Car- mona, som ligner ham i det å være en mann der like- ledes forakter den offentlige mening og kun har sam- fundets velferd for øie.

*

I vår oprevne tid er det velgjørende å se to typer som Gil Robles og E. Salazar, som ved hele sitt liv og virke viser at de katolske sociale retningslinjer er de eneste som fører til folkets lykke. Det er *slike* statsmenn, som ved å gå forrest, viser Europas øvrige statsmenn veien!

BOKANMELDELSER

Lars Eskeland: «Kong Olav bed velfar med Vossa- bøndene». Spelstykke. (A. Ullestad & Co., Voss).

I bokform og forsynt med fotografiske illustrasjoner av P. Braaten foreligger nu det skuespill som blev opført i sommer under det store stevne på Voss. Forfatteren, teaterchef Haaland og skuespiller Lars Tvinde innehadde hovedrollene og som be- kjent gjorde stykket stormende lykke blandt de ca. halvtredje tusen tilskuere som overvar fremvisningen. Gjennom referater og anmeldelser har man kunnet danne sig et inntrykk av «spel- stykket», men der er grunn til å være forfatteren takknemlig

at han har gjort det tilgjengelig for en større krets enn dem som hadde anledning til å se det.

Det første som slår en, når man leser stykket er s p r o g e t: den ekte historiske koloritt som dette malmfulle — og på scenen sikkert også klangfulle — sprog legger over handlingen. Det forekommer én så helt sannsynlig at nettop slik må disse gamle høireiste, fribårne skikkelser ha talt, i nettop denne sprogdrakt må de ha kledd sine tanker og følelser. Ikke for intet har forfatteren levet sitt liv i uavbrutt kontakt med de to verdier, som dessverre for så mange moderne mennesker bare er vakre talemåter: folk og fedreland, men som for Lars Eskeland har vært konkrete realiteter, han arbeidet med og for. Denne kontakt har gitt ham en levende personlig innsikt i norsk lynne — og ut fra denne innsiktsfulle viden har det ikke falt ham vanskelig å trekke linjen tilbake til noe av det opprinnelige: brytningen mellom fordommer og tro, slik som denne brytning først åpenbarte sig her i landet ved St. Olavs kristningsferd. Ti det er det store ved Lars Eskelands «spelstykke» at mange konvertitter vil kjenne igjen sin egen vei til Kirken. Og det er det store ved Lars Eskelands «spel- stykke» at han har evnet å holde et speil op for nutiden og deri vise oss hvor hedensk dens innstilling i grunnen er. Sant nok: livsformene har forandret sig, men innholdet er det samme, de store drivkrefter er de samme. Hat og hevn har fått mer «civiliserte» uttrykk nu — vi dreper ikke mer våre uvenner i åpen mark, med sverd i hånd, men foretrekker andre, mer «åndelige» våben som sladder, korrupsjon, illoyal konkur- rance for å komme ham til livs. Vi tar ikke åpenlyst to hustruer til ekte som Kjetil bonde — men er de moralske forhold bedre med større renhet for det? Og vi setter ikke de nyfødte ut til ulvene om det ikke passer oss å opdra dem og ta ansvaret for dem — vi dreper dem heller der de skulde være tryggest: under morens hjerte. Sannelig — vi trenger til å stedes ansikt til an- sikt med helstøpte kristne som en kong Olav og en biskop Grimkjell! Og forfatteren skal ha takk og ære fordi han levende- gjør oss denne trang! Til sist bare et spørsmål: vilde det ikke være en oppgave for våre foreninger om de tok sig på å opføre dette stykke ved én eller flere av sine tilstelninger istedetfor den lettere kost som ofte bydes? Der vilde stå respekt av et slikt tiltak — selv om man skulde forlufte sig. Men der er me- gen bæreevne i stykket i sig selv — og hele sceneriet og kom- parseriet kan forenkles meget uten skade for totalvirkingen.

E. D.-V.

J. J. Borsboom: «På sollyse veier». (Eget forlag).

Det er mange ting som gjør denne bok til en lærerik lektüre. Innholdet er menneskets religiøse og moralske livsutvikling gjennom mangfoldige prøvelser og vanskeligheter, men også gjennom opmuntringer fra gode menneskers side. Forfatteren vilde imidlertid undgå en tørr teoretisk fremstilling. Han er en poetisk natur og han synes med rette at de åndelige sannheter også er livets høieste poesi. Derfor velger han en form som fremragende mestre hadde en forkjærlighet for: allegorien. Vi eier jo f. eks. av Teresa fra Avila boken «Las moradas», hvor hun skildrer fullkommenhetens vei som en vandring gjennom et slott med syv boliger. Også fra middelalderen har vi utmerkede allegoriske skildringer av det indre liv. J. J. Borsboom slår altså inn på allegoriens vei. Gjennom et landskap hvor en blomsterhave ligger og dufter i sollyset fører han oss frem til et vidunderslott, reisens endemål. Den veifarende — bokens

første og siste kapittel sier hvem han er — ledsages av en yndig og vennlig kvinneskikkelse som plutselig viser sig for ham. Kvinnen, det er — men også dette blir sagt oss eller antydning i siste kapittel. Personlige erfaringer, billeder fra naturen, lyse og mørke minner og en varm kjærlighet til den stakkars menneskesjel og meget annet finnes i boken.

A. J. Lutz.

Ronald Fangen: «Mannen som elsket rettferdigheten». (Gyldendal Norsk Forlag).

Handlingen i denne roman er henlagt til en by i Nordtyskland for hundre år siden. Men det lokale og det tidspregede i denne bok er i grunnen av mindre betydning. Boken behandler forholdet mellom den absolutte og den subjektive rettferdighet, og dens idé er å vise at intet menneske er istand til å leve bare på rettferdighet, fordi ethvert menneske har øvet urett, og vi derfor alle trenger til barmhjertighet og overbærenhet.

Skomakermesteren Gottfried Stein føres gjennom forskjellige opplevelser og ved sitt eget hovmodige sinn til å se sig selv som rettferdighetens håndhever og redskap. Han kommer op i en forholdsvís ringe sak, hvor han har rett og han kjemper for å skaffe sig sin rett foran domstolene. Da han ikke kan føre de nødvendige beviser, og motparten gjør sig skyldig i mened, går dommen ham imot. En eldre, erfaren dommer som han deretter forelegger sin sak, forklarer ham at domstolene ikke kan avgjøre hvad som egentlig er rett. Dommen blir avsagt på grunnlag av de beviser som fremlegges. Dette er en kjensgjerning som alle burde regne med før de avviser forlik i en tvistighet. Derved vilde megen tid og mange ergrelser kunne spares. Men folk av Steins type kan ikke slå sig til ro med dette. De vil for enhver pris skaffe sig sin rett. I sitt ubendige retthaveri blir Stein drevet til å myrde dommeren som — i god tro — har avsagt den urettferdige dom. Under fengselsopholdet som følger etter denne forbrytelse, føres Stein til å innse at han ikke har krav på å få rett, fordi han selv har øvet uret mot andre. Og han får til slutt forståelsen av at man ikke av rettferdighetsmani må utelukke kjærligheten fra menneskelivet.

Ronald Fangens fengslende bok illustrerer det gamle ord: Summum jus — summa injuria, d. v. s. den ytterste retts håndhevelse innebærer den største urett. Han har øiensynlig villet hevde at vi kan ikke bygge op menneskeliv eller samfund alene på rettferdighetens grunnlag, og at vi mennesker ikke er istand til å etablere den absolutte og egentlige rettferdighet i denne verden. Den absolutte rettferdighets fanatiske forkjempere er så optatt av å skaffe sig selv eller sin sak rett at de setter sig ut over alle andre hensyn og derfor ofte føres til å begå urett mot andre. Forfatteren er her i full overensstemmelse med Kirkens ære om at man ikke her på jorden kan opnå full rettferdighet, enn ikke ved absolutt likhet i livsvilkår for alle mennesker.

Den absolutte likhet er et livsfjernt postulat, og fordi det er i strid med menneskenes eksistensforhold vil det som høieste prinsipp føre til ny urettferdighet. — I det menneskelige samfund og i den enkeltes liv kan man ikke undvære den sanne næstekjærlighet, om hvilken Paulus sier: «Kjærligheten er tålmodig, er velvillig . . . den søker ikke sitt eget . . . den fordrager alt, tror alt, håper alt, tåler alt.»

I sin skildring av Gottfried Steins livsskjebne fremstiller Ronald Fangen disse store problemer, så de blir levende og gripende for leseren.

H. J. I.

Egon Friedell: «Vår tids kulturhistorie». Oversatt av Niels Mürer. (Aschehoug & Co.).

I en utmerket oversettelse og forsynt med mange gode illustrasjoner foreligger nu dette store verk avsluttet, idet tredje bind er utkommet, omhandlende: «Romantikk og liberalisme. Imperialisme og impresjonisme. Virkelighetens undergang». De to foregående bind beskjeftiget sig henholdsvis med: «Barokk og rokokko» og «Oplysning og revolusjon», og hele verket har som felles undertitel: «Kulturstrømninger fra sortedøden til verdenskrigen».

Innenfor denne noe makabre ramme boltrer forfatterens kombinasjonsevne sig med en vitalitet som forsoner med meget av den subjektivitet som unektelig preger hele fremstillingen og som gjør forståelig den voldsomme kritikk som hans måte å fremstille historien på har fremkalt. I og for sig er der meget berettiget i hans oppfattelse, idet han ikke vil holde sig til begivenhetenes ytre form alene, men ønsker å trenge inn til deres årsak: til de dypeste lag i menneskeslektens geologi. Han forsøker overalt å vurdere fenomenenes kvalitet — og fremsetter mange kloke og bestikkende resonnemanger og mange rammende karakteristikk, men jo mer man leser, desto mer våkner ens egen personlige kritikk overfor forfatteren selv. Ti hans metode krever i første rekke en ikke almindelig selverkjennelse hos sin utøver — en evne til å kunne sette sine egne meninger og fordommer helt ut av spillet, som kun er de ferreste gitt og som i alle tilfelle ikke Egon Friedell besitter. Men som han riktignok heller intet sted utgir sig for å ha. Tvertom hevder han overalt at all historieskrivning er subjektiv — men det er klart at han forveksler det subjektive med det individuelle. Det er riktig at menneskeslektens historie er hvert enkelt menneskes personlige utviklingsgang og at all historieskrivning bør som sitt endelige mål ha det å utvikle lesernes selverkjennelse og selvbevissthet — men Friedell har helt og fullstendig urett når han docerer den subjektive historieskrivnings berettigelse, ti av den som vil være veileder for andre krever vi i første rekke, at han skal fore oss til den objektive sannhet og ikke til sin mening om den. Friedell undgår ikke denne fallgrupe, og derfor er titelen på siste bind «Virkelighetens undergang» litt av en boomerang, som vender tilbake med ham selv som mål!

Men — er man klar over at dette verk skal leses med den ytterste årvåkenhet, da kan man ha megen glede og utbytte av Friedells spirituelle fremstilling av slektenes gang over jorden. Det er bare så sårt at «pilegrimssangen» er forstummet helt i hans bok — at «tonen fra himmelen» kun høres svakt en enkelt gang — og at det etter boken å slutte sig til, er helt skjult for ham, hvorfor vi er her på jorden og hvad mål vi vandrer imot.

E. D.-V.

Julenumre.

«St. Olavs Barneblad» har også i år et vakkert julenummer med et kunstbilag, som vi anbefaler på det beste. Det egner sig utmerket som julehilsen til familier med barn, da dets pris ligger på linje med et almindelig pent gledelig-jul-kort, og det med sine 64 sider avgir en mengde godt og avvekslende lesestoff. En særlig kompliment fortjener redaktøren for de nydelige illustrasjoner. Og glem ikke at et årsabonnement på det gode, lille blad er en utmerket julepresang til barna i Deres familie- og vennekrets!

«Urd»s julenummer er også i år avvekslende og tiltalende. Det innledes med et dikt av Kr. Gundelach og en julebetraktning av pseudonymet Adam Homo, illustrert med en gjengivelse fra katakombene av den tidligst kjente skulpturfremstilling av Maria med barnet. «Julaften i Betlehem» av Helga Berger har gode fotografier fra stedet og Augusta Lund skriver interessant om kameer. Iøvrig er stoffet valgt med smak og skjønnsomhet — dog kunde Ingeborg Maria Sicks bidrag uten skade være utelatt, da det røper en rystende uvitenhet om de faktiske forhold i klostrene. Det forekommer oss i det hele tatt særdeles ønskelig om redaktører vilde la stoff som omhandler eller bare berører katolske forhold gjennemse av en sakkynndig — da vilde de slippe mange unøiaktigheter som ikke tjener noen til ære og glede. Men — selv ikke dette ufrivillig komiske bidrag kan svekke gleden over det vakre hefte, som med meget held har undgått det stereotype, ofte noe krampaktige «nu-er-det-jul-igjen»-preg, som ofte skjemma ellers riktige pene julepublikasjoner.

E. D.-V.

BØKER AV KATOLSKE FORFATTERE.

Med henblikk på det forestående innkjøp av jule-presanger bringer vi herved en oversikt over de bøker som er utkommet i år her i landet:

I. **Opbyggelig.** J. J. Borsboom: «På sollyse veier». Mgr. dr. Kjelstrup: *Benedicamus Domino*, katolsk bønnebok. — Canteamus Domino, katolsk salmebok.

Det liturgiske års helgener.

II. **Instruktive.** Sogneprest dr. J. van der Burg: *Barnedåpen*. A. Lutz: *Martin Luther*. — Søster Margrethe Marie: *Våre fedres gamle kristentro*. — Sigrid Undset: *Livet etter døden*.

III. **Underholdende.** Emil Boyson: «Varsler og møter». — Lars Eskeland: «Kong Olav bed velfar med Vossabøndene». Sigrid Undset: «Elleve år».

IV. **Julehefter.** «Kimer I Klokker» — «St. Olavs Barneblad»s julenummer. — Ennvidere vil vi minne om Marie Elisabeth-Larsens «Sjelens hjemve» — og av nye skandinaviske publikasjoner: «Den kristne Falangen» av Sven Stolpe. «Det usynlige lys» av Rob. Hugh Benson. «Charles de Foucauld» av Johannes Jørgensen. «Den hellige Sebastian fra Wedding» av Franz Herwig samt Paulus-Kredsens skrifter.

Advent.

*Lavt over grågrønne åsene lyser
vinterens sol i et kobberødt skjær.
Kråker og meiser, de hutrer og fryser
og gjemmer sig bort i busker og kjær.*

*Luften er rå og i vinterens kulde,
tåkerøk skifter med bitende sno.
Sommerens prakt er forlengst under mulde,
alt er som stivnet — i død og i ro.*

*Dypt under vinterens frostrøk og tæle
risler og lever et drømmende liv,
nynner et advent til lengtende sjele,
rykende tande og svakere siv.*

*Fryser du, gi, så at alle får varme,
sulter du, husk å gi bort av din mat.
Sanker i advent til usle og arme —
Jul skal gi alle i kopp og i fat.*

*Okse og asen ga varme til barnet,
sovende sødt i en krybbe, på strå.
Føler du noe, ta fisken i garnet!
Skynd dig, og hjelp litt, de arme og små!*

*Da vil du hjelpe din Herre og Mester.
Barmhjertig handling de svake gir mot.
Da vil din sjel fange Forsynets gjester,
ussel og arm, i sin kjærlighets rot.*

1ste adventsdag 1934.

B. r. Frans.

Husk de fattige til jul!

Protesten.

Listen til underskrift på de katolske kristnes protest mot de nye lovforslag om legalisering av abortus provocatus er utlagt i «St. Olav»s ekspedisjon og inndras den 21. ds. Ekspedisjonen er åpen fra 10—4. Ellers bedes man henvende sig i prestegården.

Hørhjemme: —

OPMERKSOMHETEN henledes på pater Lutz's foredrag som avholdes fredag 14. ds. i Håndverkernes festsal, Rosenkrantzgaten 7, inng. Kristian 4des gate, kl. 8. Emne: Oxfordgruppen. Se annonsen på 3. omslagsside.

Søndag 16. ds. etter høimessen har syforeningen utstilling på St. Josephs-Instituttet av sine ferdige arbeider. Interesserte anmodes om å avlegge den et besøk.

OSLO. Mariakongregasjonen har hatt sin årlige tre dages retrett under ledelse av pater Boers og med meget god deltagelse. De alvorlige og manende ord der blev talt gjorde et dypt inntrykk. Felleskommunion søndag morgen med tallrikt fremmøte og efterfølgende fellesfrokost, høitidelig optagelse av 10 nye medlemmer efter pontifikalandakten søndag aften, dannet avslutningen. Patronatsfesten blev feiret i festivitetslokalet i Bispegården og var særdeles vellykket. Alt forløp efter programmet. Underholdningen: oplesning av en vakker prolog, sang av noen av kirkekolets medlemmer, deklamasjon, musikk blev utført meget pent og høstet sterk bifall. Man hadde også den glede å ha hans høiærværdighet biskopen med på festen sammen med de øvrige innbudte geistlige. En morsom og gledelig overraskelse fikk man i form av en gave: den antikke lysestake som blev utloddet på den liturgiske utstilling og blev vunnet av lektor frk. Tiberg, blev av henne forært kongregasjonen til lokalet. En skriftlig hilsen fra noen av de medlemmer der er inntrått i kloster, en humoristisk sang, sendt fra frk. Fåberg i Bergen, hyggelige festtaler, bidrog til den rette feststemning. Styret vil få benytte anledningen til på hele Maria-kongregasjonens vegne å bringe St. Josephssøstrene en varm takk for all den velvilje og hjelpsomme imøtekommenhet som alltid blir vist kongregasjonen fra deres side.

M. R.